

Pašvaldību saistošie noteikumi par sociālo palīdzību

**Pašvaldību sociālo dienestu sociālā darba speciālistu sanāksme
2010.gada februārī**

LM Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības departaments

Pašreizējās situācijas raksturojums (1)

- Ar 01.07.2009. Latvijā darbu uzsāka 118 pašvaldības (Administratīvi teritoriālās reformas likums un 17.07.2008. Saeimā pieņemtie grozījumi likumā „Par pašvaldībām”).
- **Sociālais dienests** ir pašvaldības izveidota iestāde, kas sniedz sociālo palīdzību, organizē un sniedz sociālos pakalpojumus pašvaldības iedzīvotājiem (Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).

Pašreizējās situācijas raksturojums (2)

Likums „Par pašvaldībām”:

□ **gada laikā** pēc jaunizveidotās novada domes pirmās sēdes novada **dome** izvērtē novadu veidojošo bijušo vietējo pašvaldību pieņemtos saistošos noteikumus un **pieņem jaunus novada saistošos noteikumus**. Līdz novada saistošo noteikumu spēkā stāšanās dienai ir spēkā novadu veidojošo bijušo vietējo pašvaldību saistošie noteikumi, izņemot saistošos noteikumus teritorijas plānošanas jautājumos un saistošos noteikumus par pašvaldību budžeta apstiprināšanu un budžeta grozījumiem (Pārejas noteikumu 26.punkts)

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums (1)

Pašvaldība saistošajos noteikumos **nosaka/reglamentē**:

- ❑ kārtību, kādā saņemami pašvaldību sniegtie sociālie pakalpojumi (3.pants trešā daļa);
- ❑ 35.panta trešajā daļā minēto pabalstu (*ja ir apmierināts pamatots pašvaldības iedzīvotāju pieprasījums pēc pabalsta GMI līmeņa nodrošināšanai un dzīvokļa pabalsta, pašvaldība, izvērtējot ģimenes (personas) ienākumus, ir tiesīga no pašvaldības pamatbudžeta izmaksāt arī citus pabalstus ģimenes (personas) pamatvajadzību apmierināšanai*) veidu, apmēru, izmaksas kārtību un personas, kuras ir tiesīgas saņemt šos pabalstus (35.panta ceturrtā daļa);
- ❑ dzīvokļa pabalsta apmēru, izmaksas kārtību un personas, kuras ir tiesīgas saņemt šo pabalstu (35.panta piektā daļa).

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums (2)

Pašvaldība saistošajos noteikumos **VAR noteikt:**

- **labvēlīgākus nosacījumus** ģimenes (personas) atzīšanai par trūcīgu, *tai skaitā* var atzīt par trūcīgu ģimeni (personu), kurai ir parādsaistības (33.pants otrā daļa).

Likums "Par palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā"

- **par maznodrošinātu atzīstama persona**, kuras ienākumi un materiālais stāvoklis nepārsniedz attiecīgās pašvaldības domes noteikto līmeni, kas savukārt nedrīkst būt zemāks par trūcīgas personas ienākumu un materiālā stāvokļa līmeni, kādu, pamatojoties uz Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumu, noteicis Ministru kabinets (14.panta sestā daļa);
- pašvaldībai ir tiesības domes saistošajos noteikumos noteiktajā kārtībā un apmērā maksāt **dzīvokļa pabalstu** personām, kas denacionalizētā vai likumīgajam īpašniekam atdotā mājā lieto dzīvojamo telpu, kuru tās ir lietojušas līdz īpašuma tiesību atjaunošanai. Pašvaldības dome saistošajos noteikumos **VAR noteikt arī citas personu kategorijas**, kurām ir tiesības saņemt dzīvokļa pabalstu (25.panta pirmā daļa);
- **dzīvokļa pabalstu VAR saņemt** tās šā panta pirmajā daļā minētās personas, kuras saskaņā ar šo likumu un pašvaldības domes saistošajiem noteikumiem ir tiesīgas saņemt šā likuma 3.panta 1. un 2.punktā (*pašvaldībai piederošās vai tās nomātās dzīvojamās telpas īrnieki un sociālā dzīvokļa īrnieki*) paredzēto palīdzību (25.panta otrā daļa).

Likums “Par dzīvojamo telpu īri”

Pašvaldība sniedz palīdzību maznodrošinātam īrniekam, kas tiek izlikts no dzīvojamās telpas:

1) ja viņš sasniedzis **pensijas vecumu** vai ir **darbnespējīgs invaliditātes dēļ**;

2) ja **ar viņu kopā dzīvo** un viņa apgādībā ir **vismaz viens nepilngadīgs bērns**, aizgādnībā esoša persona vai maznodrošināta pensijas vecumu sasniegusi persona, vai arī maznodrošināta persona, kura ir darbnespējīga invaliditātes dēļ.

Par maznodrošinātu atzīstama persona, kuras ienākumi un materiālais stāvoklis nepārsniedz attiecīgās pašvaldības domes noteikto līmeni, bet kurš nedrīkst būt zemāks par līmeni, kādu, pamatojoties uz Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumu, noteicis Ministru kabinets.

Pašvaldības dome ir tiesīga noteikt arī citas tās teritorijā dzīvojošu personu kategorijas, kurām tiek sniegta palīdzība, ja tās tiek izliktas no dzīvojamās telpas (36.¹pants).

Ministru kabineta noteikumi (1)

MK 03.06.2003. noteikumi Nr.291 “Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”:

□ katrā pašvaldības sociālā dienesta klientu pieņemšanas vietā **iedzīvotājiem pieejamā vietā jābūt izvietotiem pašvaldības saistošajiem noteikumiem** par sociālajiem pakalpojumiem un sociālo palīdzību (7.³punkts).

Ministru kabineta noteikumi (2)

MK 03.03.2009. noteikumi Nr.214 “Noteikumi par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu”:

□ pašvaldība saistošajos noteikumos var noteikt **labvēlīgākus nosacījumus** attiecībā uz atsevišķiem **parādsaistību veidiem**, nosakot to lielumu (18.punkts) – *šo punktu MK noteikumu projektā paredzēts svītrot*;

□ pašvaldība saistošajos noteikumos var noteikt izvērtēšanas **kritērijus iespējai gūt ienākumus** no īpašuma konkrētā pašvaldībā, kā arī **atsevišķi dzīvojošu apgādnieku palīdzētspējas novērtēšanai** (20.punkts) – *šo punktu MK noteikumu projektā paredzēts grozīt*.

Ministru kabineta noteikumi (3)

MK 15.12.2009. noteikumi Nr.1489 “Noteikumi par garantēto minimālo ienākumu līmeni”:

□ pašvaldības dome ir tiesīga noteikt vecuma un invaliditātes pensiju saņēmējiem citu GMI līmeni, kas nav zemāks par šo noteikumu 2.1.apakšpunktā minēto ienākumu līmeni – 40 latu mēnesī – un nepārsniedz normatīvajos aktos par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu noteikto ienākumu līmeni (3.punkts).

Ministru kabineta noteikumi (4)

MK 17.06.2009. noteikumi Nr.550 “Kārtība, kādā aprēķināms, piešķirams, izmaksājams pabalsts garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai un slēdzama vienošanās par līdzdarību”:

- ❑ **pašvaldība** saistošajos noteikumos **var noteikt piemaksu** garantētā minimālā ienākumu līmeņa apmērā vai lielākā apmērā **pabalsta saņēmējam**, kuram **visi apgādājamie ir nepilngadīgi** (6.punkts);
- ❑ **pabalstu izmaksā** par kārtējo mēnesi **pašvaldības** saistošajos noteikumos **noteiktajā terminā** (13.punkts);
- ❑ **pabalsta izmaksu naudā** daļēji vai pilnībā **var aizstāt ar pabalstu natūrā** (ar uzskaiti naudā), samaksājot bērnu ēdināšanas izdevumus skolā vai bērnu audzināšanas iestādē, kā arī pieaugušo ēdināšanas un citus izdevumus **saskaņā ar pašvaldības saistošajiem noteikumiem** (15.punkts).

Pašvaldības sociālās palīdzības sistēma

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums

- ❑ Sociālās palīdzības mērķis ir sniegt materiālu atbalstu krīzes situācijā nonākušām **trūcīgām un maznodrošinātām ģimenēm (personām)**, lai apmierinātu to **pamatvajadzības** un veicinātu darbspējīgo personu līdzdarbību savas situācijas uzlabošanā (32.pants).
- ❑ Sociālās palīdzības sniegšanas pamatprincipi – sociālo palīdzību klientam sniedz, pamatojoties uz viņa **materiālo resursu – ienākumu un īpašuma novērtējumu**, individuāli paredzot katra klienta līdzdarbību atbilstoši likumam “Par sociālo drošību” (5.panta pirmā daļa).

Pašvaldības sociālās palīdzības pabalsti

Ienākumu testētie pašvaldības sociālās palīdzības pabalsti:

- pabalsts **garantētā minimālā ienākumu līmeņa** nodrošināšanai;
- dzīvokļa** pabalsts;
- pašvaldības saistošajos noteikumos noteiktie **citi** sociālās palīdzības pabalsti ģimenes (personas) **pamatvajadzību nodrošināšanai** – ēdienam, apģērbam, veselības aprūpei, obligātai izglītībai.

Pašvaldības sociālās palīdzības pabalsti, ko piešķir **bez** ģimenes (personas) **ienākumu testēšanas**:

- vienreizējs** pabalsts **ārkārtas situācijā**;
- citos** ārējos **tiesību aktos noteiktie** pašvaldības sociālās palīdzības pabalsti – sociālās garantijas bāreņiem un audžuģimenēm.

Būtiskās kļūdas saistošajos noteikumos jeb “NE-labā prakse” (1)

- ❑ Likumos un MK noteikumos minēto normu pārrakstīšana/dublēšana

Iespējamais risks:

- ✓ ārējā tiesību akta grozījumu gadījumā spēkā būs tajā noteiktā norma (augstāka līmeņa tiesību akts)

- ❑ Atsauce uz spēku zaudējušiem likumiem, MK noteikumiem, to pantiem vai punktiem

Iespējamais risks:

- ✓ vienāda līmeņa tiesību aktu grozījumu gadījumā spēkā būs tā norma, kas noteikta jaunākajā tiesību aktā

Būtiskās kļūdas saistošajos noteikumos jeb “NE-labā prakse” (2)

❑ Atsauce uz tādiem likuma pantiem vai MK noteikumu punktiem, kuros netiek dots deleģējums pašvaldībai vai kuri saturiski neattiecas uz saistošajos noteikumos reglamentēto jautājumu

Iespējamais risks:

✓ var nākties atcelt esošos vai izdot jaunus saistošos noteikumus

Būtiskās kļūdas saistošajos noteikumos jeb “NE-labā prakse” (3)

□ Par pašvaldības sociālās palīdzības pabalstiem tiek dēvēti tādi pašvaldības atbalsta pasākumi iedzīvotājiem, kas tiek piešķirti bez materiālo resursu izvērtēšanas (izņemot ārējos tiesību aktos noteiktie) vai kādai atsevišķai mērķgrupai, vai sakarā ar kādu gadījumu/notikumu ģimenē, valstī (izņemot vienreizēju pabalstu ārkārtas situācijā)

Iespējamie riski:

- ✓ sociālā dienesta sociālā darba speciālistu resursi netiek izmantoti lietderīgi;
- ✓ pašvaldības budžets, kas paredzēts sociālai palīdzībai, netiek izmantots tam paredzētajam mērķim;
- ✓ var tikt nekorekti atspoguļoti pašvaldības budžeta izdevumi sociālai palīdzībai Valsts kasei.

Paldies par uzmanību!

LM mājas lapā “Noderīga informācija sociālā darba speciālistiem”
- <http://www.lm.gov.lv/text/1418>

